

איחר זמן זה הרי זה עובר.⁽³⁾

ומקשינן עלה: **אי הכי** מה הוא זה ששנינו "מכאן ואילך או פודהו או עורפו", והרי אף לפני שלשים כך הוא דינו, ולדבריך: "מכאן ואילך עובר עליו"⁽⁴⁾ מיבעי ליה למימר, שזה הוא עיקר הדין שהברייתא באה לומר.

אלא אמר רבא: לעולם מה ששנינו "מצותו כל שלשים יום" היינו מצוה לשהותו, כדמוכח לשון הברייתא, וזה הוא גם מה ששנינו "אין בפטר חמור פחות משלשים", ודלא כרב ששת; ומכל מקום **לא קשיא** מהברייתא ששנינו "פדיון פטר חמור לאלתר"⁽⁵⁾.

הא דשנינו "אין בפטר חמור פחות משלשים", וכן מה ששנינו "מצותו כל שלשים יום", **רבי אליעזר** דמשנתנו היא, **דמקשי** [מקיש] בכור בהמה טמאה לבכור אדם, והוא הדין דלענין זמן הפדיון מקשינן.⁽⁶⁾

הא הברייתא ששנינו בה "פדיון פטר חמור לאלתר", **רבנן** היא **דלא מקשי** בכור בהמה טמאה לבכור אדם.⁽⁷⁾

מתניתין:

לא רצה לפדותו לפטר החמור, הרי זה **עורפו מאחוריו** — שהרי אמרה תורה "ואם

3. נתבאר על פי רש"י, וכן פירש רבינו גרשום.

4. נכתב על פי הגהת החזון איש בכורות יז י. אך רבינו גרשום גרס: "או עורפו או עובר עליו מיבעי ליה למימר".

[ומבואר מדברי רבינו גרשום, ד"או פודהו" קשיא לגמרא, אבל "או עורפו" לא קשיא לגמרא. והביאור לכאורה הוא, דמצות עריפה אינה אלא כשהיה צריך לפדות ולא פדה, וכמאמר הכתוב "ואם לא תפדה וערפתו", (וכאשר נראה גם מדברי החזון איש בהערה 1), אבל אם יכול לכתחילה להמתין עם הפדייה אינו מתחייב בעריפה, ואם כן מה ששנינו "או עורפו" לא קשיא, דרק מכאן ואילך (לאחר שלשים) הוא דמחויב לעורפו].

5. כתב רש"י: **אלא אמר רבא**: לעולם [כוונת הברייתא ששנינו בה "מצותו כל שלשים יום", היינו] **מצוה לשהותו**, [ואם כן אי אפשר ליישב את סתירת הברייתות כרב ששת], **ואפילו הכי** [דרק על תירוצו של רב ששת הוקשה לנו, אבל על תירוצו של רב נחמן לא הוקשה כלום, מכל

מקום] **כרב נחמן לא מתריצנא** [כלומר, לא ניחא לי לתרץ כדבריו, ואין רש"י נותן טעם], **ולא קשיא**: הא דקתני **שלשים יום מצוה לשהותו**, [ואין כוונת רש"י שרבא בא ליישב רק את הקושיא מהברייתא דמצוה לשהותו, אלא ליישב הוא בא את סתירת הברייתות הראשונות שהובאו בגמרא, אלא שברייתא זו דמצוה לשהותו היא זו שמוכיחה דמה ששנינו "אין בפטר חמור פחות משלשים" הכוונה היא שמצוה לאחר את הפדיון ולא כפירושו של רב ששת, ומכח זה קשה סתירת הברייתות, ולכן נקט רש"י ברייתא זו. כן נראה לכאורה, ועל פי זה מתבאר בפנים. וראה שיטה מקובצת אות ב].

6. [וקשה: אם מקשינן בכור בהמה טמאה לבכור אדם, האיך שנינו "מצותו כל שלשים יום", דעל כל פנים משמע שיכול לפדותו בתוך שלשים יום, והרי רבא עצמו אמר בסוף העמוד הקודם: "דכולי עלמא מעכשיו אין בנו פדויי"!].

7. ראה תוספת ביאור בחזון איש בכורות יז ט.